

Barn og nattverd

Hei og velkommen til en ny episode av Spør oss. I dag skal jeg, Knut Kåre Kirkholm, svare på et spørsmål jeg har brukt ganske mye tid på selv, nemlig når det er greit for et barn å gå til nattverd. Innsenderen av spørsmålet forteller at han eller hun måtte vente helt til konfirmasjonen, men forstår ikke helt begrunnelsen.

Selv gikk jeg heller ikke til nattverd før konfirmasjonstiden. Jeg husker min første nattverd kjempegodt. For meg var det en sterk markering av at jeg nå offentlig stod fram som en av dem som gikk til nattverd.

Når jeg etter hvert har fått egne barn, har jeg derimot praktisert dette helt annerledes og mine barn har fått nattverd helt fra de var ganske små, rundt treårsalderen.

I både Den norske kirke og i bedehusbevegelsen har synet på barn og nattverd endret seg kraftig de siste generasjonene. Allerede på slutten av 1970-tallet åpnet Den norske kirke opp for at barn i 6-7 årsalderen kunne gå til nattverd, etter at man i 1965 hadde slått fast at det er dåpen og ikke konfirmasjonen som gir adgang til nattverdbordet.

I senere tid er det blitt vanlig med nattverd også til helt små barn, men ikke babyer. I NLM, hvor jeg har min menighetstilknytning, har man vanligvis pleid å følge Den norske kirke. Men jeg er ikke sikker på om alle er like komfortable med at det gis nattverd til små barn.

I fortsettelsen skal jeg forsøke å svare på spørsmålet. Først gjennom noen refleksjoner rundt ulike bibelord, særlig 1 Kor 11. Deretter skal vi se på spørsmålet i et mer historisk lys, før jeg til slutt vil se på det mer generelt i lys av luthersk nattverdforståelse.

Bibelske overveielser

Det passer seg å begynne med Bibelens tale om nattverd og barn. Da finner vi fort ut at det ikke står noe som helst i Bibelen om nattverd og barn. Ja, egentlig står det ingen systematisk forordning om hvordan nattverden skal feires. Men det står likevel noe om nattverden.

For det første forutsettes det at nattverden feires i en måltidssammenheng. Den ble jo innstiftet av Jesus da han og disiplene spiste påskemåltid. Ut fra tekstene i Det gamle testamentet om påskemåltidet vet vi at barn skulle delta. Det var et familiemåltid. Det kan brukes som et argument for at barn også ble inkludert i nattverdsmåltidet, og det kan brukes som et argument mot at spedbarn skal få nattverd – i og med at spedbarn ikke spiser den slags mat.

Den teksten som likevel brukes mest når man skal argumentere mot at barn kan delta i nattverden, er 1 Kor 11. I denne teksten advares det mot å spise og drikke på uverdigg vis (v. 27). Dette blir tolket på mange forskjellige måter. I noen sammenhenger brukes det til og med om hvordan man oppfører seg i nattverdkøen, mens det i andre sammenhenger knyttes til hvor mye man forstår av handlingen som foregår. I selve tekstens sammenheng er det vel først og fremst knyttet til et bestemt misbruk som foregikk i menigheten, nemlig at fellesskapsmåltidene – inkludert nattverden – ble brukt nærmest til å markere et skille mellom rike og fattige i menigheten.

I fortsettelsen av ordet om å spise og drikke uverdigg, tales det så om å prøve seg selv (v. 28). I min bibel står det en krysshenvielse til 2 Kor 13:5 under dette verset. Der står det om å ransake seg selv om man er i troen. Denne koblingen gjør at mange ut fra dette verset peker på at barn ikke har den

innsikten til selvprøving og dermed ikke bør få nattverd. Jeg tror dette er en uheldig kobling. I stedet bør denne selvprøvingen ses i sammenheng med det konkrete problemet i korintermenigheten, ikke som en generell regel om selvprøving før man får nattverd.

I vers 29 står det om å «akte på Herrens legeme». Dette uttrykket har gjerne blitt tatt til inntekt for tanken om at de som deltar i nattverden må ha en viss intellektuell forståelse av hva som foregår og hva det vil si at brød og vin er Jesu legeme og blod. Her har jeg latt meg overbevise om at også dette uttrykket må forstås i lys av de spesifikke problemene i menigheten. Å akte på Herrens legeme handler om enheten i menigheten (jf. 10:17), ikke en riktig forståelse av nattverdelementene.

Disse argumentene jeg nå har nevnt har jeg i all hovedsak hentet fra et intervju med Ivar Vegge som ligger på foross.no og som vi linker til.

Historiske overveielser

Vi kan også lære mye av kirkens historie og praksis gjennom tidene i denne saken. Fremdeles praktiserer eksempelvis den ortodokse kirken barnenattverd. Der får faktiske nydøpte spedbarn litt brød og vin på en skje like etter at de er tatt opp av dåpsvannet. I og med at de ortodokse ikke har endret hverken lære eller liturgi på 1500 år, er det liten tvil om at barnenattverd er en gammel praksis.

Generelt finner vi denne praksisen gjennom hele Oldkirken og den avspeiles i en rekke skrifter hos kirkefedrene. Det var uenighet om det, men det finnes i så mange skrifter, at vi må anta at det var utbredt. Hovedbegrunnelsen var at nattverden var nødvendig for frelsen.

Først i 1215 ble det vedtatt innskrenkinger på barns deltakelse i nattverden. Da ble grensen satt til rundt 6-7 årsalderen. Denne endringen henger nok sammen med at man ikke lenger sa at nattverden var nødvendig for frelsen.

På reformasjonstiden var barnenattverd dermed ikke noe aktuelt spørsmål. Det skjedde ganske enkelt ikke og derfor behandles det heller ikke noe særlig av Luther. Vi finner ingen steder at han avviser det, men han synes heller ikke å mene at det var noe nødvendig. Han slutter seg til tanken om at nattverden ikke er nødvendig for frelsen. Så lenge barna er døpt, er de innlemmet i Guds nåde.

Selv om vi blant lutheranerne ikke finner noen avvisning av barnenattverd, kan vi merke oss at CA25 forutsetter skriftemål før nattverden, noe som naturlig nok utelukker barn. Dette med skriftemål før nattverd var ikke noe lutheranerne fant på, men det var bare en videreføring av det som var vanlig praksis. Derfor kan man diskutere hvor bindende man skal la disse henvisningene til skriftemål før nattverden være for lutheranere i dag. Og uansett er det alltid slik i luthersk teologi at Bibelen står over bekjennelsen. Hvis man kommer fram til at Bibelen sier noe annet enn bekjennelsen, er det bekjennelsen som må vike.

Teologiske overveielser

Et hovedpunkt i luthersk nattverdlære er at Kristi legeme og blod forenes med brødet og vinen og at vi faktisk mottar Jesu legeme og blod i nattverden og spiser det med munnen. Det er noe konkret som skjer.

Nattverden er et fellesskapsmåltid og et måltid til styrke for troen og livsvandringen med Jesus. I nattverden tilbyr Gud oss syndenes forlatelse og del i Kristi soningsverk. Denne gaven blir vår ved troen. Sånn sett er nattverden av samme karakter som dåpen, bortsett fra at den skal gjentas.

Hvordan skal vi så beskrive troen som mottar nattverden? Hvor intellektuelt opplyst må den være? I luthersk troselære har troen alltid blitt forstått som tillit og den tomme hånden som Gud legger sine gaver oppi. Denne troen er ikke noe mennesket selv produserer, men den skapes av Den hellige ånd ved evangeliet.

Når vi taler om barnedåp er det vanlig å si at troen gis i dåpen, i og med at dåpen er et nådemiddel. Det samme kan i prinsippet sies om nattverden. I Luthers lille katekisme og forklaringen av nattverden, sier Luther at «Vi går til alters med det rette sinn når vi tror disse ordene: «Dette gis for dere» og «det utgytes for dere til syndenes forlatelse. Disse ordene krever hjerter som tror.»

Denne forklaringen kan for så vidt brukes til å sette en aldersbegrensning på deltakelse i nattverden. Man må kunne forstå iallfall litt av hva som foregår. For min egen del har jeg ventet til barna er rundt tre år. Da har jeg veldig enkelt sagt at Jesus kommer inn i hjertet når vi går til nattverd og det har de tatt til seg.

Her vil jeg, for min egen del, legge til at jeg er litt usikker på om det egentlig bør være så stor forskjell mellom hvordan vi tenker om troens rolle i henholdsvis dåpen og nattverden. Hvorfor tror vi at troen gis et spedbarn i dåpen, men ikke i nattverden? Er det egentlig noen forskjell her? Dette er refleksjoner jeg har gjort meg og et spørsmål hvor jeg ikke har landet.

Nattverd som trosopplæring

Vi kan også se på barns deltakelse i nattverden fra et trosopplæringsperspektiv. Interessant nok er nattverden den arenaen som er mest håndgripelig for barn. Jeg er tilhenger av at barn hører forkynnelse, men jeg er usikker på hvor mye av dette de klarer å forstå, slik at troen kan få næring. Da er jo nattverden egentlig en fantastisk gave. Her stilles det ikke krav til den voldsomme kognitive kapasiteten. Her kan barnet komme og enkelt få høre at Jesus kommer til det i nattverden.

En annen side handler om å la barnet vokse inn i det kristne fellesskapet. Nattverden er et godt redskap til dette og vi kan bruke nattverden slik påskemåltidet ble brukt i det gamle Israel. I 2 Mos 12 gjøres det et poeng ut av at barna på et eller annet tidspunkt kommer til å spørre: «Hva er meningen med denne skikken?». Da skal foreldrene være beredt til å svare og fortelle om Herrens frelse. Slik kan vi også tenke om nattverd for barn. Deltakelse og forklaring bør gå hånd i hånd. Derfor er det også et poeng at foreldrene gjør dette sammen med barna.